

Nr 454.

Av herr **Molander m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 143, angående omorganisation av folk- och småskoleseminarierna.

I proposition nr 143 har Kungl. Maj:t bland annat föreslagit, att småskoleseminariet i Härnösand skall indragas. Av denna anledning få vi härmed anföra följande.

Småskoleseminariet i Härnösand är, enligt vår åsikt, redan på grund av sitt läge ett av de viktigaste av de seminarier, som ha till uppgift att med lärarekrafter tillgodose småskoleundervisningen i Norrland. Av landets fyra nordligaste län är Västernorrlands län, där nu ifrågavarande seminarium är beläget, det största i fråga om invånareantalet och tillika det tätast bebyggda. Länets invånareantal är ungefär dubbelt så stort som invånareantalet i Jämtlands län, där ett småskoleseminarium är förlagt. Vad folkmängdens täthet angår är den i medeltal på kvadratkilometer i Västernorrlands län 11 men i de angränsande Jämtlands och Västerbottens län* respektive 2.8 och 3.6, alltså i det förstnämnda länet omkring 4 resp. 3 gånger så stor som i de båda sistnämnda länen. Därtill är att märka, att inom Västernorrlands län bebyggelsen till mycket stor del sammanträngts till de stora industridistrikten i Ådalen invid Härnösand samt kustlandet omkring Sundsvall. Dessa trakter utgöra sålunda i fråga om tät bebyggelse och intensivt näringsliv ett starkt markerat och mycket betydande centrum, genom stora glest befolkade områden i norr, väster och söder skilt från andra bebyggelsecentra. Gentemot befolkningsområdena i väster och norr framträder dessutom detta befolkningscentrum såsom det ojämförligt största. Uppenbarligen skulle det icke kunna vara för skolväsendet gagneligt, om det sedan mer än femtio år i Norrlands största industricentrum befintliga småskoleseminariet icke finge fortsätta sin verksamhet. Från Härnösand till Östersund med dess småskoleseminarium är avståndet mellan 20 och 25 mil. Från Härnösand till Gävle, i vars närhet Hagaströms seminarium är förlagt, är avståndet 30 mil. Avstånden till Umeå och Lycksele äro likaledes betydande.

Det synes oss vara angeläget, att de stora tätt befolkade områdena i Västernorrlands län för sina småskolor erhålla lärarinnor, som äro väl förtrogna med det för dessa trakter i mångt och mycket säregna näringslivet och med det för befolkningslagren därstädes typiska folklynnnet. Inom mera avlägsna delar av länet råda ock på grund av de stora avstånden mellan byarna sådana levnads-

förhållanden, att utövandet av lärareverksamhet därstädes kräver förtrogenhet med ortsförhållandena. Det är givetvis av vikt, ej minst för den grundläggande undervisningen i hembygdskunskap, att lärarinnorna uttagas ur länets egen befolkning.

Inom länets tre särskilda inspektionsområden finnas följande antal lärareavdelningar, i vilka undervisning skötes av småskolelärarinnor, nämligen i norra Ångermanlands inspektionsområde 251, södra Ångermanlands inspektionsområde 265 samt Medelpads inspektionsområde 268. Siffrorna äro hämtade från folkskoleinspektörernas statistiska uppgifter i november 1930 och inbegripa ordinarie småskolelärarinnetjänster, extra ordinarie sådana, biträdande lärarinetjänster vid folkskolor samt tjänster vid mindre folkskolor. Härtill komma en del vikariebefattningar, som icke medräknats.

Av statistiska uppgifter över seminarieelevernas hemorter intill innevarande tid inhämtas, att så gott som alla elever vid småskollärarinneseminarier i Härnösand haft hemvist inom länet. Endast 3 å 4 procent ha kommit från andra län. I det närmaste $\frac{1}{4}$ av hela elevantalet har haft hemvist i Härnösand. Vidare ha mer än $\frac{7}{8}$ av de vid seminariet härstädes utexaminerade småskollärarinnorna placerats inom länet.

För befrämjande av den samhörighet mellan lärarekrafter och befolkningslager, som här ovan angivits såsom önskvärd, är det uppenbarligen också av vikt, att läroanstalten är belägen inom området ifråga.

Miljöns betydelse får för övrigt icke underskattas. Härnösand är en gammal kulturstad och skolstad. En mängd olika skolor och bildningsanstalter sätta sin prägel på staden. Eleverna vid småskoleseminariet ha där tillfälle att sammanträffa med annan studerande ungdom, dels från folkskoleseminariet och dels från andra skolor, något som givetvis verkar i hög grad utvecklande och är av betydelse för elevernas blivande verksamhet. Goda bildningsmöjligheter bjudas ock av den i staden bedrivna föreläsungsverksamheten, som enligt statistiska uppgifter om åhörareantal i ovanligt stor omfattning är föremål för allmänhetens intresse. Intresset har visat sig särskilt stort bland den studerande ungdomen.

Härnösands stad har såsom speciell skolstad kommit att inrätta sig efter skolförhållandenas krav även i fråga om goda inackorderingsmöjligheter, vilket icke torde få förbises, om det gäller stadens lämplighet såsom seminariestad.

Småskoleseminariet har ock varit mycket eftersökt av inträdessökande. Under tiden 1921—1931 har sammanlagda antalet inträdessökande uppgått till 583, under det att antalet utexaminerade varit 237, av vilka 11 haft hemort i annat län än Västernorrlands. Även av dessa uppgifter synes framgå, att seminariet haft ett stort behov att fylla.

Vi vilja än ytterligare framhålla, att stiftsstadens Härnösand, där ifrågasvarande småskoleseminarium är beläget, sedan gammalt är Norrlands bildningscentrum, att seminariet, som nu i 54 år med stor framgång och goda vitsord bedrivit sin verksamhet, befinner sig på en hög nivå samt att ett inställande av

seminariets verksamhet, med hänsyn till vad ovan anförts, skulle innebära en stor förlust för bildning och kultur inom Västernorrlands län.

På grund av vad vi sålunda anfört, få vi härmed föreslå,

att riksdagen, med frångående av Kungl. Maj:ts i propositionen väckta förslag, måtte besluta, att småskoleseminariet i Härnösand skall bibehållas, och på grund därav såsom driftsanslag för kommande budgetår anslå högst 39,050 kronor.

Stockholm den 5 mars 1932.

Helmer Molander.

Per Rudén.

Nils V. Sandström.

P. Bergström
i Bäckland.

C. O. Johansson.
